

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Marta Cienkowska

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację nr 13974 posała Jarosława Sachajki z 5 grudnia 2025 roku w sprawie zapewnienia stabilnego finansowania prac remontowych i konserwatorskich na terenie Starego Miasta w Zamościu wpisanego na Listę światowego dziedzictwa UNESCO, uprzejmie proszę o przyjęcie następujących wyjaśnień.

Ad 1.

Finansowanie prac przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków odbywa się w oparciu o przepisy ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2024 r. poz. 1292) w ramach ogłaszanego przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego programu rządowego „Ochrona zabytków”.

Wnioskodawca ubiegający się o dotację jest zobowiązany do spełnienia warunków określonych w regulaminie programu. Katalog prac, na które można otrzymać dofinansowanie, określa art. 77 wspomnianej ustawy (jest to jednocześnie załącznik do regulaminu programu). Dofinansowanie ze środków finansowych ministra, zgodnie z art. 77 ww. ustawy, może być udzielone w wysokości do 50% nakładów koniecznych. W przypadkach określonych w art. 78 ust. 2 i 3 ustawy dofinansowanie ze środków finansowych ministra może być udzielone w kwocie do 100% nakładów koniecznych.

Poniższa tabela przedstawia projekty dofinansowane i wnioski złożone w ramach Programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Ochrona zabytków” na terenie Zamościa w latach 2024-2025 <https://www.gov.pl/web/kultura/programy-i-projekty>:

Rok	Wnioskodawca	Nazwa zadania	Kwota dotacji
2024	Diecezja Zamojsko-Lubaczowska	Zamość, kościół pw. św. Katarzyny, (XVII w.): prace remontowo konserwatorskie elewacji północnej, wschodniej oraz ścian attyki	139 012,77 zł
2024	Miasto Zamość	Zamość, Brama Lwowska Stara (koniec XVI w.): prace budowlano-konserwatorskie	220 901,20 zł
2024	Parafia Katedralna Zmartwychwstania Pańskiego i św. Tomasza Apostoła w Zamościu	Zamość, katedra pw. Zmartwychwstania Pańskiego i św. Tomasza Ap., ambona (1878 r.): konserwacja i restauracja ambony - etap III	40 000,00 zł

Informacja dotycząca zasad przetwarzania danych osobowych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz praw osób, których dane są przetwarzane została zamieszczona na stronie <http://bip.mkidn.gov.pl> w zakładce ochrona danych osobowych.

2024	Zgromadzenie Redemptorystów Dom Zakonny w Zamościu	Zamość, kościół pw. św. Mikołaja (XVII w.): renowacja kopuły z latarnią nawy głównej	550 000,00 zł
2025	Zgromadzenie Redemptorystów Dom Zakonny w Zamościu	Zamość, kościół św. Mikołaja, renowacja posadzki	493 828,00 zł
2025	GRAND SP Z O.O.	Zamość, ul. Zamenhofa 18, Kamienica murowana XVII - XX w. - Prace remontowo-konserwatorskie budynku	Brak dofinansowania
2025	Małgorzata Łoś-Steczkiewicz	Zamość, Pałacyk Miejski wraz z oficyną tzw. "Generałówka", czas powstania 1878-82 r., remont generalny	Brak dofinansowania

Łączna kwota dotacji przyznanych w ramach programu „Ochrona zabytków” w latach 2024-2025 wynosi 1 443 741,97 zł.

W 2024 został zatwierdzony wniosek o płatność końcową dla projektu realizowanego ze środków PO IiŚ 2014-2020 pn. „Rewitalizacja historycznego obiektu Akademii Zamojskiej w Zamościu” - kwota dofinansowania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego 25 811 272,83 zł. Umowa o dofinansowanie projektu nr POIS.08.01.00-00-1069/16-00 pomiędzy Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego a Miastem Zamość została zawarta 4 kwietnia 2017 r. Całkowity koszt realizacji projektu wyniósł ponad 42 mln zł.

W latach 2024-2025 nie były realizowane żadne projekty związane z ochroną, renowacją i rewitalizacją Starego Miasta w Zamościu ze środków UE (w zakresie kompetencji MKiDN), tj. Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027, Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014-2021 oraz KPO B1.1.4 Wzmocnienie efektywności energetycznej obiektów lokalnej aktywności społecznej.

W latach 2024-2025 do Departamentu Funduszy i Spraw Europejskich MKiDN nie były składane żadne projekty dotyczące Starego Miasta w Zamościu (tj. do Programów FENiKS 2021-2027 oraz KPO B1.1.4 Wzmocnienie efektywności energetycznej obiektów lokalnej aktywności społecznej, do których w tym czasie departament ten organizował nabory).

Jednocześnie należy podkreślić, że brak projektów realizowanych w latach 2024-2025 ze środków UE nie oznacza wyłączenia obszaru Starego Miasta w Zamościu z możliwości ubiegania się o wsparcie, lecz wynika z faktu niezgłoszenia w tym okresie projektów do naborów prowadzonych w ramach kompetencji MKiDN.

Ad 2.

Programy Ministra z zakresu kultury mają na celu dofinansowanie zadań o charakterze projektowym z wyłączeniem stałej działalności kulturalnej podmiotów. Skierowane są do instytucji kultury, organizacji pozarządowych, instytucji filmowych, szkół i uczelni wyższych, jednostek samorządu terytorialnego, podmiotów gospodarczych, kościołów i związków wyznaniowych oraz ich osób prawnych. Osoby fizyczne nie są uprawnione do składania wniosków poza jednym programem – „Ochrona zabytków”.

Wnioski, które nie zostały dofinansowane otrzymały zbyt małą liczbę punktów w ocenie ekspertów, by kwalifikować się do finansowania złożonych projektów. Pełne listy złożonych

wniosków zarówno zakwalifikowanych do przyznania funduszy, jak i odrzuconych (również ze względów formalnych) publikowane są na stronach <https://www.gov.pl/web/kultura/programy-i-projekty>.

W latach 2024-2025 zostały złożone wnioski dotyczące obszaru Starego Miasta w Zamościu do następujących programów MKiDN:

- Ochrona zabytków – złożono 7 wniosków, dwa wnioski nie uzyskały dofinansowania (niska ocena ekspertów);
- Groby i cmentarze wojenne w kraju – złożono 2 wnioski (wnioskodawca Miasto Zamość: Przebudowa elementów małej architektury - mogli na cmentarzu wojennym Rotunda w Zamościu – etap 4 w 2024 r. i etap 5 w 2025 r.);
- Infrastruktura szkolnictwa artystycznego – złożono 1 wniosek (wnioskodawca Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia im. Karola Szymanowskiego w Zamościu mieszcząca się w dawnym zespole klasztornym klarysek: Modernizacja wyposażenia PSM I i II st. w Zamościu, 2024 r.);
- Infrastruktura kultury – złożono 1 wniosek, który nie uzyskał dofinansowania z powodu niskiej oceny ekspertów (Wnioskodawca Muzeum Zamojskie w Zamościu mieszcząca się w kamienicach ormiańskich przy Rynku Wielkim: Modernizacja oświetlenia ekspozycyjnego w salach wystaw czasowych – poprawa jakości prezentacji dzieł sztuki i efektywności energetycznej, 2025 r.).

Ponadto zamojskie instytucje złożyły szereg wniosków do programów MKiDN, które nie miały charakteru inwestycyjnego i nie dotyczyły bezpośrednio zabytków, ale np. organizacji wydarzeń kulturalnych, projektów cyfrowych czy też czytelniczych (programy: Kultura ludowa i tradycyjna, Film, Teatr, Kultura cyfrowa, Promocja czytelnictwa, Partnerstwo dla książki, Edukacja artystyczna, Edukacja kulturalna, Wydarzenia artystyczne dla dzieci i młodzieży, Muzyka, Zamówienia kompozytorskie, Wspieranie działań muzealnych, Muzyczny ślad, Sztuki wizualne, Kultura dostępna).

W przypadku programów ministra na rok 2024 zakończony został proces merytorycznej i finansowej ewaluacji zadań. Ewaluacja zadań z realizowanych obecnie programów na rok 2025 zakończona zostanie w pierwszym kwartale 2026 roku.

Ad 3.

Do MKiDN nie został przekazany przez Miasto Zamość dokument, który zawierałby aktualną diagnozę potrzeb w kontekście ochrony dziedzictwa kulturowego i w perspektywie wieloletniej.

Jednocześnie pragnę nadmienić, że w imieniu Wojewody Lubelskiego zadania z zakresu ochrony zabytków, określone w ustawie i przepisach odrębnych, wykonuje Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków, a jego aparatem pomocniczym jest Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Lublinie. Jest to urząd wchodzący w skład zespolonej administracji rządowej w województwie lubelskim. WUOZ w Lublinie posiada Delegaturę w Zamościu.

Zgodnie z Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków może być udzielona przez wojewódzkiego konserwatora zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda, oraz przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

Ad 4.

Na Liście światowego dziedzictwa UNESCO, ustanowionej na mocy Konwencji w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturowego i naturalnego, przyjętej przez UNESCO na 17. sesji w Paryżu 16 listopada 1972 i ratyfikowanej przez Polskę 29 czerwca 1976 roku, obecnie

znajduje się 17 miejsc z terenu Polski - 15 to dziedzictwo kulturowe, a 2 to dziedzictwo naturalne. Wszystkie one, w tym Stare Miasto w Zamościu, zostały wybrane w uznaniu ich wyjątkowej wartości uniwersalnej.

Ochrona zespołów zabytkowych o randze światowej, w tym Starego Miasta w Zamościu, realizowana jest w Polsce w oparciu o instrumenty o charakterze systemowym, umożliwiające elastyczne reagowanie na zróżnicowane potrzeby poszczególnych obiektów i ich właścicieli.

Pragnę również zauważyć, że resort kultury nie uruchamiał jak dotąd wieloletnich programów rządowych na rzecz ochrony konkretnych zespołów zabytkowych. Wśród realizowanych programów wieloletnich można wymienić takie jak np. „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0” (2021-2025), wspierający czytelnictwo i biblioteki, zakończony już program „Niepodległa” (2017-2021), upamiętniający odzyskanie niepodległości, czy wsparcie powstawania nowych instytucji jak „Budowa Muzeum Historii Polski w Warszawie”.

Ad 5.

W regulaminie programu MKiDN Ochrona zabytków, którego celem jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne, wskazane jest, że realizacja projektów odbywa się poprzez finansowanie zadań jednego z celów wiodących takich jak m.in. ochrona zabytku wpisanego do rejestru zabytków, ochrona zabytku wpisanego do rejestru zabytków i na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO czy ochrona zabytku wpisanego do rejestru zabytków, uznanego za Pomnik Historii. W przypadku zabytków Starego Miasta w Zamościu spełnione są zarówno kryteria dotyczące Listy UNESCO, jak i Pomnika Historii. Regulaminy programów publikowane są na stronie <https://www.gov.pl/web/kultura/programy-i-projekty>

Ad 6.

Departament Funduszy i Spraw Europejskich MKiDN (DFE) nie zajmuje się koordynacją działań z innymi resortami w zakresie zapewnienia długofalowego finansowania inwestycji na Starym Mieście w Zamościu czy w zakresie wykorzystania środków z obecnej i przyszłej perspektywy UE. DFE organizuje nabory wniosków na dotacje ze środków UE (w latach 2024-2025 do Programu FEnIKS 2014-2020 oraz KPO B1.1.4 Wzmocnienie efektywności energetycznej obiektów lokalnej aktywności społecznej), w ramach których wnioski mogą składać uprawnieni wnioskodawcy (wśród nich są jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe oraz kościoły i związki wyznaniowe dopuszczone do ubiegania się o dofinansowanie projektów dotyczących obiektów znajdujących się w granicach wpisów obszarowych lub wpisanych imiennie na Listę UNESCO).

Ad 7.

Ochrona dziedzictwa kulturowego, w tym obiektów wpisanych na Listę światowego dziedzictwa UNESCO, jest zadaniem publicznym realizowanym przez administrację rządową i samorządową w ramach obowiązującego porządku konstytucyjnego i ustawowego. Aktualny model prawny, wynikający z ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zakłada współodpowiedzialność państwa, jednostek samorządu terytorialnego oraz właścicieli zabytków za ich zachowanie.

Na obecnym etapie Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego nie prowadzi prac legislacyjnych zmierzających do wprowadzenia odrębnej kategorii zadań zleconych państwu, przeznaczonych wyłącznie dla obiektów wpisanych na Listę światowego dziedzictwa UNESCO. Wprowadzenie takiego rozwiązania wymagałoby systemowych zmian w modelu

finansowania zadań publicznych oraz redefinicji kompetencji pomiędzy administracją rządową a samorządową, co wykracza poza zakres jednego resortu.

Pragnę natomiast poinformować, że w MKiDN został powołany Zespół do opracowania nowelizacji ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, który w ramach swoich prac pochyla się również nad kwestiami ujęcia w przepisach poszczególnych konwencji międzynarodowych.

Jednocześnie resort kultury dostrzega szczególne wyzwania finansowe, przed jakimi stoją gminy będące gospodarzami obiektów o wyjątkowej wartości uniwersalnej. Z tego względu ministerstwo konsekwentnie wspiera ochronę zabytków wpisanych na Listę UNESCO poprzez instrumenty finansowe budżetu państwa, w szczególności programy ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, dotacje celowe udzielane przez wojewódzkich konserwatorów zabytków oraz możliwość pozyskiwania środków europejskich w ramach programów operacyjnych.

Ad 8.

W ramach naborów organizowanych przez MKiDN nie jest możliwe priorytetowe traktowanie projektów zgłaszanych przez Miasto Zamość i lokalne instytucje kultury z obszaru Starego Miasta w Zamościu. MKiDN w toku procedury konkursowej stosuje zasady przejrzystości, rzetelności, bezstronności, równego traktowania wnioskodawców, równego dostępu do informacji o warunkach i sposobie wyboru projektów do dofinansowania.

Z poważaniem

z up. MINISTRA KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

SEKRETARZ STANU

Maciej Wróbel